

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет геолого-географічний
Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних
технологій

Силабус курсу

„ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРОГНОЗ І ЕКСПЕРТИЗА”

Обсяг	Загальна кількість: кредитів – 3.0; годин – 90.0
Семестр, рік	1/2
Дні, час, місце	За розкладом занять
Викладач(и)	Шуйський Юрій Дмитрович: доктор географічних наук, завідувач кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Контактний телефон	0964902699
E-mail:	physgeo_onu @ukr.net
Робоче місце	Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Консультації	Очні консультації: середа з 14.00 до 16.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

E-mail: physgeo_onu @ukr.net

Телефон: 0964902699

Аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни: Необхідність у географічному прогнозуванні особливо гостро виникає в зв'язку з проектами розміщення нових і реконструкцією старих великих господарських комплексів, вплив яких на природне середовище може викликати не тільки небажані прямі і непрямі зміни самого природного середовища, але і деяких соціально-економічних факторів у сфері впливу. Усі види географічного й особливо комплексного прогнозування дуже важкі через складність об'єкта прогнозування, наявності прямих і зворотних внутрішніх зв'язків, зовнішніх факторів, що визначають результати прогнозу, нерозробленості системи методів і специфічних операцій географічного прогнозування, а також неповноти інформації, необхідної для прогнозування. У географів різних спеціалізацій можуть бути загальні мета, об'єкти і територія прогнозування. Але при цьому досліджуватися будуть різні властивості компонентів географічного середовища і різних методів. Загальним об'єктом можуть бути геотехнічні системи різних масштабів і рівнів, природні і господарські явища і процеси. Об'єкт геоecологічного прогнозування — природні системи та їх

територіальні сполучення; *предмет* — їхні майбутні зміни, а також зміни чинників і джерел зовнішнього впливу. Основою такого прогнозування визначають ланцюг: вплив — зміна — наслідок. За обсягом території розрізняють глобальні, регіональні та локальні прогнози.

Переквізити курсу: цей курс читається після засвоєння програм бакалаврату та магістратури, чкі включали вивчення окремих складових географічної оболонки (літосферу, гідросферу, атмосферу, біосферу та їх контактні зони), а також фундаментальні наукові дисципліни (математика, фізика, зімія, біологія, всуп в географію). На їх підставі, отримані знання, навички, вміння та компетенції дозволять засвоїти програму курсу та самостійно і професійно виконувати польові, лабораторні та експериментальні дослідження.

Мета курсу: У всіх географів є загальна мета — прогнозування можливих змін у стані географічного середовища і її компонентів з метою їх раціонального господарського використання і поліпшення. Головний об'єкт такого прогнозування — географічне середовище переважно на територіях старого і нового господарського освоєння. Мета й об'єкт географічного прогнозування обумовлюють наявність двох головних підсистем — територіальної організації господарства і природного середовища в їх тісному взаємозв'язку, У підсистемі територіальної організації господарства нахил робиться на виявлення майбутніх територіальних структур господарства, а природне середовище виступає як його географічна основа

Завдання дисципліни

- розробку уявлень про природні комплекси майбутнього та їхні перемінні стани, в тому числі зумовлені антропогенною діяльністю;
- це сукупність дій, що дають змогу міркувати про стан природних систем.
- оцінювання можливої реакції навколишнього середовища на безпосередній чи опосередкований вплив людини та попередження несприятливих процесів, спричинених впливами різних видів природокористування.
- Розробка системи досліджень для виявлення напрямів, ступеня, швидкості та просторових масштабів майбутніх змін природних систем (комплексів) з метою розробки заходів з оптимізації природного середовища
- запобігання можливим руйнівним природним процесам, що посилюються за допомогою технічних засобів, а також створення раціональної структури території, виявлення вторинних впливів і можливих довготривалих змін.

Очікувані результати. Здобувач повинен:

Знати:

- закони, теорії, концепції і парадигми сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно- територіальних систем на різних рівнях просторової організації.
- використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.
- Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

Вміти:

- Вести пошуку, обробку та аналіз інформації з різних джерел.
- виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- приймати обґрунтовані рішення.
- здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно- географічну експертизу та моніторинг.
- застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.
- застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання:

Курс буде викладений у формі лекцій (20 годин) та практичних занять (10 годин), організації самостійної роботи студентів (60 годин).

Основна підготовка студентів здійснюється під час аудиторних робіт на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання на протязі всього семестру. Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні, наочні та практичні. Лекції супроводжуються засобами наглядності, в частности, - картами, фотографіями, презентаціями, відеофільмами. На практичних заняттях виконуються упражнения, практические работы, лабораторные работы, решаются задачи, проводится работа с книгами (підручники, енциклопедії, словники).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРОГНОЗ ТА ЕКСПЕРТИЗУ.

Тема 1. Предмет, об'єкт, понятійний апарат і задачі прогнозування та експертизи.

Тема 2. Типологія і класифікація прогнозів. Сутність і визначення географічного прогнозування.

Тема 3. Головні задачі та принципи застосування географічного прогнозування.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНА СХЕМА ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ.

Тема 1. Основні проблеми і загальна схема прогнозування. Моніторинг навколишнього середовища.

Тема 2. Методичні основи географічного прогнозування.

Тема 3. Прогнозування і планування природокористування. Приклади географічного прогнозування в різних природних умовах.

Рекомендована література

1. Біляєв М. М. Моделювання і прогнозування стану довкілля : підручник для студентів вищих навчальних закладів / М. М. Біляєв, В. В. Біляєва, П. С. Кіріченко – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2016. – 207 с.

2. Мезенцев К.В. Регіональне прогнозування соціально-економічного розвитку: Навч. посіб. – К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2004. – 82 с.

3. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. – К: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2005. – 253 с.

4. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.

5. Географічне моделювання і прогнозування : конспект лекцій. / В.О. Фесюк. Луцьк: ЛНТУ, 2013. – 120 с. 6. Фесюк В.О. Географічне моделювання і прогнозування: методичні рекомендації / В.О. Фесюк. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2013. – 112 с.

6. ДБН А.2.2.–1–2003. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будівників і споруд. – Держбуд України. – К., 2004, 22 с.

7. ДБН А.2.2–1–95. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище при проектуванні і будівництві підприємств, будівників і споруд. Основні положення проектування. Держкомградбудівництва України, Мінекобезпеки. – К., 1996, 14 с. 3.

8. . Положення про склад і зміст матеріалів оцінки впливу проектуємої державної діяльності на стан навколишнього середовища і природних ресурсів на різних етапах рішення завдань щодо будівництва нових, а також розширення, реконструкції і технічного переобладнання діючих промислових

підприємств та інших об'єктів. Затверджено Мінприроди України 8.07.1992 р.

Політика оцінювання.

- *Політика щодо дедлайтів та перескладання.* Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливості максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі навчання.
- *Політика щодо відвідування занять.* Відвідування занять є обов'язковим копоентом оцінювання за яку нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн форматі за погодженням із курівником курсу.

Поточний контроль							Всього
Модуль 1			Модуль 2			Практичні	
T1	T2	T3	T1	T2	T3		
10	10	10	10	10	10	40	100

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит. Іспит складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни, та під час опанування дисципліни набрав :0 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (60), допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладення модульного контролю, за який отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів: самостійна робота студентів складається з самостійного вивчення певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота студентів (СРС) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів, звітів і конспектів. Питання з тем, які виділені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СРС містить завдання, які вимагають від студента систематичного самостійного виконання.